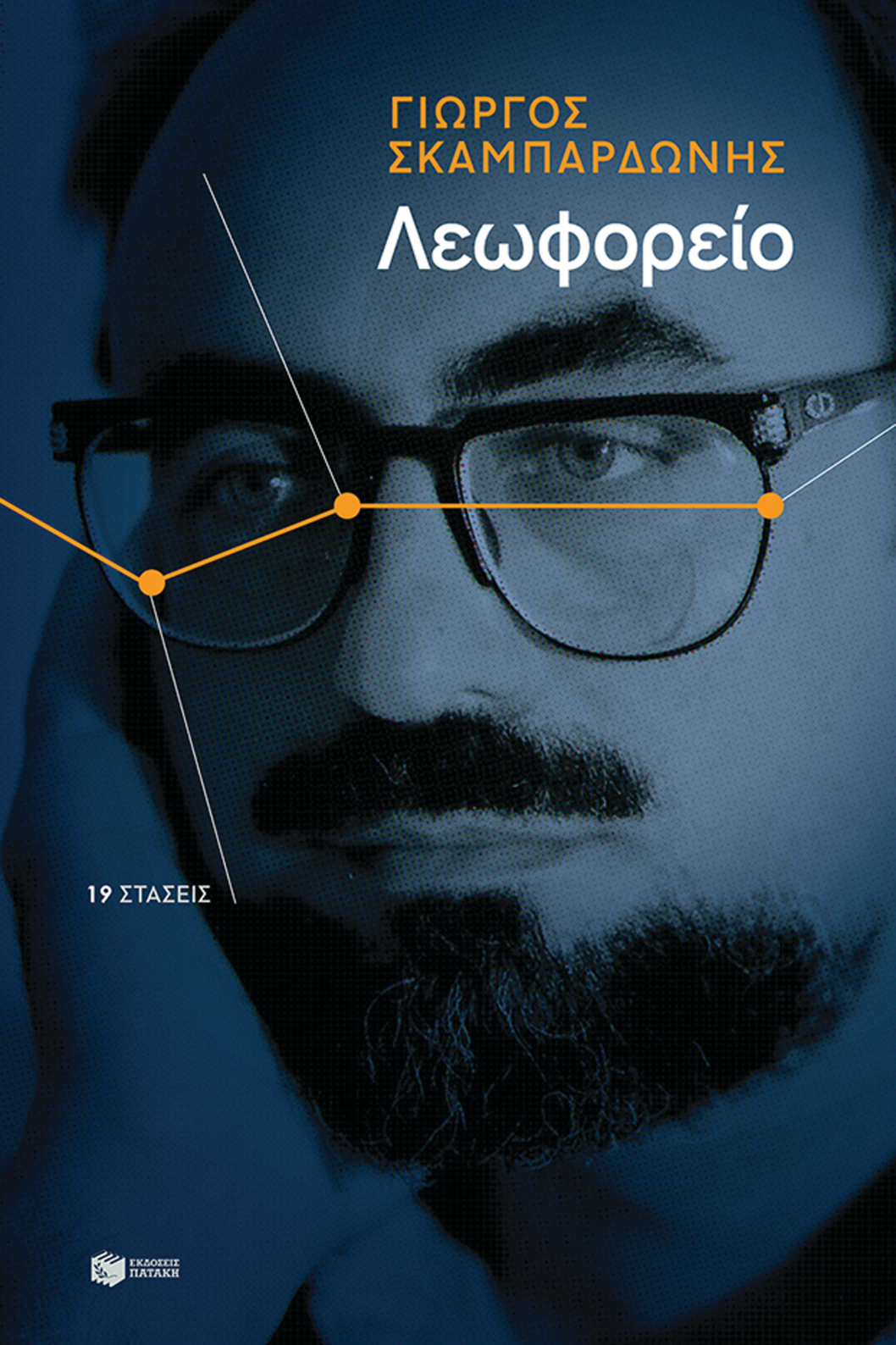

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ

Λεωφορείο

19 ΣΤΑΣΕΙΣ

ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

*

MATΙ ΦΩΣΦΟΡΟ, ΚΟΥΜΑΝΤΟ ΓΕΡΟ
Διηγήματα, «Ιανός», 1989 – Εκδόσεις Καστανιώτη, 1992

Η ΨΙΧΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΛΛΑΒΙΑΣ
Διηγήματα, «Τραμ», 1990

Η ΣΤΕΝΩΠΟΣ ΤΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ
Διηγήματα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1992

ΠΑΛΙ ΚΕΝΤΑΕΙ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ
Διηγήματα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1996

ΑΚΡΙΑΝΗ ΛΩΡΙΔΑ – Η ΨΙΧΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΛΛΑΒΙΑΣ
Διηγήματα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1998

ΣΑΒΒΑΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ
Λεύκωμα, «Ζαρώνη», 2000

ΓΕΡΝΑΩ ΕΠΙΤΥΧΩΣ
Μυθιστόρημα, Κέδρος, 2000

«ΟΥΖΕΡΙ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ»
Μυθιστόρημα, Κέδρος, 2001 – Εκδόσεις Πατάκη, 2013

ΕΠΙ ΨΥΛΛΟΥ ΚΡΕΜΑΜΕΝΟΣ
Διηγήματα, Κέδρος, 2003

ΠΟΛΥ ΒΟΥΤΥΡΟ ΣΤΟ ΤΟΜΑΡΙ ΤΟΥ ΣΚΥΛΟΥ
Μυθιστόρημα, Κέδρος, 2006

ΟΛΑ ΒΑΙΝΟΥΝ ΚΑΛΩΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΜΑΣ
Μυθιστόρημα, Ελληνικά Γράμματα, 2008

ΜΕΤΑΞΥ ΣΦΥΡΑΣ ΚΑΙ ΑΛΙΑΚΜΟΝΟΣ
Διηγήματα, Ελληνικά Γράμματα, 2009

ΠΕΡΙΠΟΛΩΝ ΠΕΡΙ ΠΟΛΛΩΝ ΤΥΡΒΑΖΩ
Διηγήματα, Εκδόσεις Πατάκη, 2011

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
Διηγήματα, Εκδόσεις Πατάκη, 2014

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΝΥΧΤΑΣ
Μυθιστόρημα, Εκδόσεις Πατάκη, 2016

ΤΑ ΔΕΔΟΥΛΕΥΜΕΝΑ
Διηγήματα, Εκδόσεις Πατάκη, 2016

ΝΤΕΠΟ
Διηγήματα, Εκδόσεις Πατάκη, 2017

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ

ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ

19 ΣΤΑΣΕΙΣ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 437

Γιώργος Σκαμπαρδώνης, Λεωφορείο

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Γιώργος Σκαμπαρδώνης, Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Απρίλιος 2018

K.E.T. B898 K.E.Π. 296/18

ISBN 978-960-16-7954-9

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κόβοντας εισιτήριο	13
Στάση Τέρμα – ή Αφετηρία	17
Στάση Γήπεδο «Χαριλάου»	27
Στάση «Παλιά Οσία Ξένη»	41
Στάση «Αλυσίδα»	57
Στάση «151»	69
Στάση «Ιπποκράτειο»	81
Στάση «Ευκλείδης» ή «Θεαγένειο»	91
Στάση Αγία Τριάδα	103
Στάση Ευζώνων	115
Στάση «Έκθεση» (ΔΕΘ)	127
Στάση Αγγελάκη	139
Στάση Καμάρα	149
Στάση Αγίας Σοφίας	165
Στάση Αριστοτέλους	177
Στάση Βενιζέλου	191
Στάση Κολόμβου	201
Στάση Βαρδάρη	217
Στάσεις Ζωγράφου και Τέρμα Σταθμός	229
Ευχαριστίες	243

Στην Ία
Στη Σμαρώ
Στην παρέα του «EDEN»

Στον Πάκο, στον Αλμπέρτο, στον Ηρακλή, στη Φαίδρα
Στον Μαλλιά, στο Φεγγάρι, στον Μάρκο, στον Πέπε
Στον Τιμολέοντα που έφυγε

Στα αδέσποτα που είδα φευγαλέα, μια φορά,
απ' το τζάμι του λεωφορείου

Τότε ήξερε όλους τους χορούς.
Τώρα πουλάει ασφάλειες στο Μπρούερ.
Στίβεν Κινγκ

Κόβοντας εισιτήριο

ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ ΑΥΤΟ είναι μια ελλειπτική βιο-γραφο-μυθολογία. Παίρνω (υποτίθεται) το λεωφορείο Χαριλάου-Νέος Σιδηροδρομικός Σταθμός (νούμερο «10») της Θεσσαλονίκης και γράφω από κάθε στάση τι θυμάμαι, ξεκινώντας απ' την αφετηρία ως το Τέρμα. Όσο θυμάμαι ακόμα, πριν προκύψει κανένα «silver alert» ή πριν μου κάνει ο Θεός την αναπάντητη.

Οι «στάσεις» είναι δημοσιευμένες σε μια περίοδο τριών χρόνων περίπου. Ξεκίνησα να τις γράφω μία μία σε συνέχειες για το εξαιρετικό περιοδικό μικροϊστορίας της Θεσσαλονίκης, το *Θεσσαλονικέων Πόλις*.

Η διαδρομή αυτή διατρυπά την πόλη πέρα πέ-ρα (διαμπάζ, που λέμε) από την πάνω πλευρά, σε σχέση με τη θάλασσα. Οι στάσεις είναι δεκαεννιά. Ήταν τουλάχιστον, ενόσω χρησιμοποιούσα αστι-κό, από νήπιο μέχρι και περίπου τριάντα χρόνων,

οπότε πήρα μια δική μου σακαράκα, ένα μεταχειρισμένο «Φολκς Βάγκεν»-κατσαρίδα, μαύρο. Πρόκειται για μια διαδρομή-αναδρομή εμπειριών, φαντασιώσεων και επινοήσεων. Ίσως μερικά γεγονότα που λέω ότι συνέβησαν σε μένα να τα έζησαν άλλοι και ασυναίσθητα (ή όχι) να έχω οικειοποιηθεί τη μνήμη τους ή μέρος της, συν την αλλοιωμένη δική μου. Ή να είναι κάτι ενδιάμεσο: συμβάν και επινόηση μαζί, ή ερμηνεία και διαστροφή του συμβάντος. Μήπως είμαι ψευδομάρτυρας του εαυτού μου; Δεν ξέρω – σε κάποιο βαθμό σίγουρα. Ποτέ δύο άτομα που έζησαν το ίδιο γεγονός, δεν το θυμούνται με τον ίδιο τρόπο· αλλά ίσως και να υπάρχουν κοινοί τύποι, κάποιος σπινθηρισμός, κάτι διασταυρούμενο στις δύο αφηγήσεις, που κι αυτές αλλάζουν μέσα στον χρόνο. Η πόλη στο κείμενο, η Θεσσαλονίκη, δεν υφίσταται παρά ως λειψή, διαθλώμενη, υποκειμενική πρόσληψη, αποσπασματική. Δεν κοπαδιάζουν οι λαγοί, απλώς εδώ συνημμένως ψάλλονται. Και δεν αναζητώ κανέναν ρεαλισμό, παρά αντανακλάσεις, σπασμένες σκηνές, ίσως αναξιόπιστες, συνδυασμένα θρύψαλα κι απρόβλεπτες συνάφειες – είμαι η σκιά του τρίποδα και του φωτογράφου μέσα στη φωτογραφία, λόγω του ότι το φως μάς χτυπάει από πίσω. Σημασία, τελικά, έχει μόνο το ίδιο το κείμενο, καθεαυτό, που απομένει ως μόνη πραγματικότητα ενυ-

πάρχοντας εντός του εαυτού του· αν και αυτό, επίσης, είναι αμφίβολο, διότι τι ακριβώς θα πει «πραγματικότητα»; Τι μπορούμε να επαληθεύσουμε σε σχέση με το λεγόμενο υπάρχον ή με αυτό που όντως υπήρξε και με ποια κριτήρια; Τι θυμούνται τα γάντια του τερματοφύλακα;

Άρα: Το δρομολόγιο αυτό είναι μια πρόσθεση από αφαιρέσεις. Μέσα του ενυπάρχω κι εγώ ως μια ρευστή έλλειψη και συνεπιβάτης του διαφεύγοντος εαυτού μου.

Αυτο-συννοδευόμενος. Και για να το ξεκαθαρίσω: Αν ήμουν τετράποδος, οι λέξεις μου θα έπρεπε να λογαριαστούν ως ίχνη μιας πέμπτης οπλής.

Στάση Τέρμα – ή Αφετηρία

ΕΙΧΑ ΝΑ ΜΠΩ σε λεωφορείο πολλά χρόνια – μόλις βλέπω, πλέον, τέτοιο όχημα, με πιάνει αποστροφή, σαν να πρόκειται να μπω στην κλούβα ή σε ψυγείο μεταφοράς κρεάτων. Κι αυτό γιατί ως τα τριάντα μου κυκλοφορούσα μόνο με λεωφορείο ή με τα πόδια. Πρέπει να 'χω κάνει τόσα δρομολόγια όσα σχεδόν κι ένας οδηγός που πήρε σύνταξη απ' τον ΟΑΣΘ. Όμως τότε περπατούσαμε και πολύ, χαλούσαμε ένα ζευγάρι παπούτσια τον χρόνο· μην κοιτάς τώρα που ένα ζεύγος μάς πάει μια πενταετία και το πετάμε όχι επειδή χάλασε αλλά από βαρεμάρα, να βάλουμε κάτι καινούργιο, κανένα «Adidas» με αερόσολα ή τίποτα «Hush Puppies», που αναπνέει και το πόδι.

Μεγάλωσα στην περιοχή Χαριλάου, στη φτωχοσυνοικία ακριβώς κάτω από το άλσος της Νέας Ελβετίας, στην οδό Νέα Ηρακλέους 47, σε μια μονοκατοικία τεσσάρων δωματίων με ελάχιστη αυλή.

Και δεν ξέρω τι σχέση μπορεί να έχει αυτό το δασάκι πεύκων με τη Ζιρίχη ή τη Λοζάνη και το ονόμασαν Νέα Ελβετία – ίσως την ίδια που έχει στη Χαλκιδική η Σίβηρη με τη Σιβηρία.

Στη γειτονιά υπήρχαν μόνο χωματόδρομοι και η απόσταση απ' το σπίτι ως την αφετηρία των λεωφορείων Χαριλάου, στην προέκταση της οδού Νέας Ηρακλέους, ήτανε γύρω στο χιλιόμετρο. Ξεποδάρισμα. Οπότε, όλο τον χειμώνα και κάθε χειμώνα επί τριάντα χρόνια, για να πάρουμε το λεωφορείο περπατούσαμε χίλια μέτρα λάσπης κι άλλα τόσα στην επιστροφή. Θυμάμαι ότι η λασπουριά ή η σκόνη δεν έλειπε σχεδόν ποτέ και όταν ήταν να πάμε σε καμιά σοβαρή δουλειά ή σε τίποτα βαφτίσια και γάμους, τυλίγαμε τα παπούτσια μας με σακούλες νάιλον, που τις βγάζαμε και τις πετούσαμε φτάνοντας στο λεωφορείο, ενώ κρατούσαμε στην τσέπη κι άλλες δυο για την επιστροφή. Αλλιώς τα πατούμενα γίνονταν ασήκωτα τσαρούχια τον χειμώνα, βαριά αρβύλια, σαν λασπο-παγοπέδιλα, και δεν ήταν για κόσμο.

Και το λεωφορείο αυτό τόσα χρόνια το είχα σιχαθεί – αν κι είναι συνδεδεμένο με όλη μου τη νεότητα, την εφηβεία και μετά, δηλαδή με όλη την ταλαιπωρία. Δικό μου αυτοκίνητο, ένα μεταχειρισμένο «Φολκς Βάγκεν»-κατσαρίδα, απόκτησα μόνο στα τριάντα μου. Μέχρι τότε μου είχαν φάει τα

νιάτα οι χειρολαβές και οι άβολες θέσεις της γραμμής Χαριλάου-Ν. Σ. Σταθμός, δηλαδή τα λεωφορεία με το νούμερο «10»· εξαιτίας τους αρνιόμουν να διαβάσω και το ομώνυμο μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση, που το ανέγνωσα τώρα τελευταία και μετά λύθηκαν τα μάγια κι είπα να ξαναπάρω, έτσι, για λόγους μνήμης, μια φορά το «Δεκάρι».

Άφησα, λοιπόν, το ΙΧ κοντά στην αφετηρία, αγόρασα δύο εισιτήρια από το περίπτερο και μπήκα στο λεωφορείο από τη νέα αφετηρία, που τώρα είναι λίγο πιο πάνω απ' το Παλιό Τέρμα, εκατόν τόσα μέτρα πέρα από την κάτω πύλη του άλσους της Νέας Ελβετίας, δίπλα σε ένα διευθετημένο, κυκλικό παρκάκι με γρασίδι. Κάθισα σε μια θέση μπροστά, ακριβώς πίσω από τον οδηγό, ως συνοδηγός σχεδόν, ώστε να έχω από τα πλατιά τζάμια της μούρης του οχήματος δορυφορική λήψη, ζουμ πανοραμίκ, στον δρόμο και στα ένθεν κακείθεν πεζοδρόμια. Ένιωθα κάποια ταραχή, αλλά και συγκίνηση – με πλημμύρισαν απρόσμενα τόσες μνήμες, που δεν προλάβαινα να τις συνειδητοποιήσω. Ένας κόσμος ολόκληρος, βυθισμένος στα άφεγγα μέρη του εαυτού μου, απωθημένος, ξεγραμμένος, αφημένος να πλέει λαθραία, πειρατικά, κάπου μέσα μου, σε όρια ρευστά, θολά και μακρινά. Και ξαφνικά, στην πρώτη στάση, στο μυθικό γήπεδο του Άρεως, σκέφτηκα να γράψω, στάση στάση,

για τα πρώτα εκείνα τριάντα χρόνια. Από κάθε στάση κι από κάθε περιοχή, ως κάτω στο Τέρμα, στον Νέο Σιδηροδρομικό Σταθμό, κουβαλώ άπειρες ιστορίες και φαντασιώσεις διαφόρων εποχών από το 1960, και λίγο πριν, ως το 1990, και λίγο μετά, που διασταυρώνονται με πλευρές της ιστορίας της πόλης, και των ανθρώπων της, σε πολλαπλές εκδοχές. Μιζέρια και μεγαλείο. Μ' έναν ολόκληρο κόσμο που έχει τις ίδιες ή σχετικές μνήμες και οι οποίες θα χαθούν στη σύγχυση του χρόνου, την απώλεια και τη λήθη. Θα βουλιάξουμε στα μπαμπάκια των ημερών σαν παλιό, μισοάδειο μεταμεσονύχτιο δρομολόγιο, και δεν θα το θυμάται πια κανείς. Θα τα γράψω, λοιπόν, όλα αυτά, σαν στιγμαίες αντανakλάσεις από τη ζωή της πόλης στα πλατιά τζάμια του λεωφορείου, σαν κλεφτές ματιές, εν κινήσει, στα καθρεφτάκια του οδηγού, εικόνες-επιβάτες που μπαينوβγαίνουν, διασταυρώσεις, αγγίγματα, θραύσματα ενός κόσμου που παρήλθε και είναι ακόμα εδώ. Θα τα γράψω ως εισπράκτωρ κι ελεγκτής στις ασυνάρτητες φραγές της μνήμης.

Ξεκινώ απ' την αφετηρία: Ακριβώς κάτω από το Παλιό Τέρμα βρισκόταν η «Μάντρα» του Σταματόπουλου, όπου πρωτόπαιζε ο Τσιτσάνης περί το 1938. Λίγο πιο πάνω είναι η είσοδος του άλσους της Ελβετίας, όπου κάθε χρόνο γινότανε, ως τη δε-

καετία του '80, η ετήσια Γιορτή του Κρασιού, με δωρεάν οίνο, καθημερινό γλέντι, λαϊκούς τραγουδιστές και βέβαια με τη Νίτσα Τσίτρα και τον Κουφογιάγκο, που διέπρεπαν στο δημώδες – ακόμα μέσα μου ακούω καθαρά το κλαρίνο και τη φωνή της έξοχης Τσίτρα: «Το παπάκι πάει στην ποταμιά – αχ! Καλέ παπί ...»).

Όμως να πω κατ' αρχάς ότι το άλσος για μας τα παιδιά της εποχής ήταν η ζούγκλα του Αμαζονίου. Ο χώρος όπου μεγαλώσαμε, ανδρωθήκαμε παίζοντας, μαλώνοντας, δέρνοντας ο ένας τον άλλον, κυνηγώντας πουλιά, κάνοντας μπανιστήρι στα ζευγαράκια, δίνοντας τα πρώτα μας ραντεβού με κορίτσια – σχεδόν όλος ο κόσμος μας. Μέχρι και τώρα ξέρω σχεδόν ένα ένα όλα του τα χιλιάδες πεύκα και τα κλαδιά, κάθε καμπύλη του εδάφους, κάθε ζεύγος δέντρων που σχηματίζει φυσική εστία, όπου παίζαμε ποδόσφαιρο δέκα ώρες την ημέρα, αν δεν σπάγαμε τα κεφάλια μας με πετροπόλεμο στα περίφημα Αποχωρητήρια, ένα μικρό κτίσμα στο κάτω δεξιό μέρος του δάσους. Οι μισοί οχυρώνονταν μέσα στους καμπινέδες και στα τοιχία με τις τσέπες γεμάτες πέτρες για να υπερασπιστούν τις χέστρες ηρωικά, και οι άλλοι μισοί απέξω ξεκινούσαν την πολιορκία πετώντας κοτρόνες, αλλά μόνο με τα χέρια, οι σφεντόνες απαγορεύονταν. Χαλασμός, επί ώρες, και τρώγαμε κι ένα επι-

πλέον βρωμόξυλο, ως πουρμπουάρ, απ' τους γονείς μας μόλις γυρίζαμε σπίτι να μπαντάρουμε τις πληγές.

Στο αναπεπταμένο κέντρο του δάσους, όπου γινόταν κυρίως και η Γιορτή του Κρασιού, υπήρχε μια τσιμεντένια πισίνα, περίπου δεκαπέντε επί εφτά μέτρα, με βατήρα, καμπυλωτή, σιδερένια σκάλα καθόδου και το ένα μέρος πιο βαθύ, για βουτιές. Διασωζόταν από την Κατοχή: την είχανε φτιάξει οι Γερμανοί το 1941, τον πρώτο χρόνο που ήρθαν, για να προπονούνται και να διασκεδάζουν οι αξιωματικοί τους, οι οποίοι υπηρετούσαν λίγο παρακάτω, στην περιοχή του σταδίου του Άρεως, που τότε ήταν όρχος οχημάτων των κατακτητών. Για μας η πισίνα ήτανε θάλασσα, λίμνη και οτιδήποτε φαντάζεσαι, εφόσον κρατούσε για καιρό τα νερά της βροχής και μέσα εκεί παίζαμε για ώρες με καρβάνια που φτιάχναμε από τις φλούδες των πεύκων ή με άδεια, ωοειδή, μεταλλικά κουτιά από τις κονσέρβες «Flokos».

Το άλσος είχε έναν γέρο επαγγελματία φύλακα, που δεν μας πολυάφηνε να πηγαίνουμε στην πισίνα ή να πειράζουμε το ντεπόζιτο νερού, λίγο παραπάνω, να κάνουμε ζημιές στις εγκαταστάσεις για τη Γιορτή του Κρασιού – μας κυνηγούσε με ένα τουφέκι που έριχνε αλατόσφαιρες. Έτσι κι έτρωγες αλατόσφαιρα στον κώλο ή στα πόδια, σε

έτσουζε για κάνα μήνα, δεν μπορούσες να καθίσεις ούτε καν πάνω σε πούπουλα.

Τα βράδια της Γιορτής του Κρασιού το μεγαλύτερο μέρος του άλσους ήταν περιφραγμένο με συρματόπλεγμα, εφόσον για να μπεις είχε εισιτήριο· δέκα δραχμές, θυμάμαι, με το κρασί δωρεάν. Όσο και να έπινες απ' το φτηνό παλιόκρασο, μέχρι σκασμού. Τα συρματοπλέγματα φυλάσσονταν ανά εκατό μέτρα από άλλους, εποχικούς φύλακες. Εμείς στέλναμε ένα παιδί σε κάποιο σημείο όπου, δήθεν, προσπαθούσε να μπει λαθραία κι απασχολούσε τον φύλακα, και σε άλλο σημείο, σκοτεινό, κόβαμε το συρματόπλεγμα με πένσα, κρυφά μπαίναμε σερνάμενοι και το ξανακλείναμε για να μη φαίνεται. Τη δεύτερη, τρίτη μέρα, είχαμε βρει τα σκοτεινά, ευάλωτα σημεία και ενώ κάναμε τον αντιπερισπασμό, μπαίναμε αθέατοι, κάθε βράδυ, κανονικά. Αν σε μάγκωνε ο φύλακας, γλίτωνες με δυο τρία χαστούκια και καμιά κλοτσιά, που εκείνη την εποχή ήταν συνηθισμένη πρακτική. Γενικώς εκείνα τα χρόνια έπεφτε πολύ ξύλο, νόμιμα, σ' όλες τις γειτονιές. Ήταν ένας άμεσος και καθαρός τρόπος επικοινωνίας, πειθαρχίας, ορισμού ζωτικών χώρων και δημιουργίας ιεραρχιών. Αν δεν έτρωγες και δεν έριχνες επαρκώς ξύλο, δεν ήσουν αποδεκτός ως αγόρι-άντρας από καμιά παρέα, σε θεωρούσαν φλώρο, βουτυρόπαιδο. Η πρακτική αυτή

βέβαια ελάχιστη σχέση είχε με τη Μέθοδο Μοντε-σόρι, αλλά πιο σαφή αποτελέσματα.

Θυμάμαι ότι στη γειτονιά μας φτιάχνονταν πα-ρέες από τα πιο γερά, λαϊκά κορμιά, που φορού-σαν στενά μπλουτζίν με μεταλλικούς τοκάδες και πήγαιναν να πλακωθούν με ομάδες από άλλες γει-τονιές, στη Χαριλάου ή στην Πυλαία, ή έρχονταν σε μας παρέες από αλλού για να χτυπηθούνε μαζί μας. Ξύλο με μπουνιές, με ζωστήρες, με σιδερό-βεργες, με οτιδήποτε – απ’ τις δικές μας παρέες δύο παιδιά χάσανε το ένα τους μάτι, ο ένας από πρόκα σβούρας και ο άλλος από χτύπημα με μυ-τερό καλάμι. Έτσι ορίζονταν οι επικράτειες, ανα-δεικνύονταν οι αρχηγοί και οι δομές σε κάθε γει-τονιά. Ξεκάθαρα πράγματα. Αλλά μετά τα όρια πά-λι αμφισβητούνταν και ξανάρχιζε το πάνω χέρι-κά-τω χέρι, αενάως.

Ένας μυθικός νταής της γειτονιάς μας ήταν ο Γιάννης ο Κ. Δούλευε στο τάνυσμα των σίδερων σε κουλούρες για οικοδομές – ψηλός, λιγνός, με ανάγλυφους μυς, και κυρίως τρελός, νευρικός, ατρό-μητος. Και πανέμορφος, γελαστός, ξανθός-γαλα-νός, με κάπως προτεταμένα δόντια. Ούτε δέκα άντρες δεν τον έκαναν ζάφτι, έβγαζε από μέσα του μιαν ακατανόητη, δυσανάλογη δύναμη. Βασίλεψε πάνω από μια πενταετία· ώσπου κάποτε του τη στήσανε, νύχτα, σε μια γωνιά και τον χτύπησαν

στο στόμα με σιδερένιο λοστάρι. Του τσάκισαν όλα τα δόντια – έκανε μήνες στο νοσοκομείο και από τότε αποσύρθηκε, για να τον διαδεχτεί ένας κο-ντός, ο επονομαζόμενος Τσαλαπετεινός, ένα ταυ-ρί που είχε ειδικότητα στο να δέρνει τους ψηλούς, μέχρι λιποθυμίας. Πρώτα σου βαρούσε καλαμιά – φορούσε παπούτσια με πεταλάκια μπροστά – και μετά έσκυβε και σου 'ριχνε απανωτές πλάγιες μπουνιές και άπερκατ σαν πιστόνι. Ραγδαίο ξύλο, ανελλιπές. Προπονούνταν για παλαιστής στη ΧΑΝΘ και ύστερα το γύρισε στην πυγμαχία με προπονη-τή τον άγαν διαβόητο μποξέρ-πρωταθλητή, τον Θωμαΐδη, τον επιλεγόμενο Τρούμαν, και όσο και να τον βαρούσες δεν καταλάβαινε Χριστό. Ήταν ατρόμητος· είχε το δικό του σλόγκαν που επανα-λάμβανε συχνά:

«Στ' αρχίδια μας λουλούδια και γύρω γύρω μέ-λισσες».

Μανιακός και με τα μοτοσακό, που τότε πια ήταν στη μόδα. Είχε μια «Φλορέττα», που την πεί-ραξε, την έκανε αγωνιστική κι έτρεχε σε αγώνες μότοκρος στο Τρύπιο το Βουνό, μια περιοχή δίπλα και κάτω απ' το δάσος της Νέας Ελβετίας.

Μια μέρα, Ιούλιος, καθόμασταν με κάτι παιδιά μπροστά στο σπίτι μου, Ηρακλέους, και σ' εκείνο το σημείο ο χωματόδρομος είχε ένα φρέσκο σκά-ψιμο, κάθετα, πέρα για πέρα – δεν θυμάμαι τι

έφτιαχναν. Κι εμφανίζεται στην άκρη, στην αρχή του δρόμου, ο Τσαλαπετεινός με τη «Φλορέττα». Σταματάει, μαρσάρει, ξεκινάει με μπαντιές κι έρχεται με χίλια προς εμάς, για να μας κάνει φιγούρα. Στο μεταξύ, ο μικρός του ο αδερφός, η Κουράδα, είχε λύσει το μηχανάκι για να το γρασάρει, αλλά ξαναδένοντάς το ξέχασε να σφίξει τα μπουλόνια στα πιρούνια. Και με το που βρίσκει η μπροστινή ρόδα στη λαγκούβα, σηκώνει αυτός τη μηχανή για σουζα, φεύγει ο τροχός, πέφτει, καρφώνεται το μοτοσακό με τα πιρούνια στο χώμα, εκσφενδονίζεται ο Τσαλαπετεινός με πλονζόν πετώντας καμιά εικοσαριά μέτρα κι αρχίζει και σέρνεται κουτροβαλίζοντας στο χώμα, ενώ η μηχανή με κωλοτουμπες φεύγει αριστερά, στρίβει και πάει και μπαίνει σ' ένα μικρό μαγαζί-λούνα παρκ, της «Βιργινίας», που ήταν γεμάτο με ποδοσφαιράκια και πουλούσε και κάποια γλυκά, κανταΐφι, τουλούμπες και ραβανί. Ο Τσαλαπετεινός σηκώνεται σαν να μην έγινε τίποτε, τινάζεται και μας λέει ψύχραιμα, ενώ εμείς τρέμαμε νομίζοντας πως έχει σκοτωθεί:

«Άντε, ρε, ελάτε, πάμε να βγάλουμε τη μηχανή απ' της “Βιργινίας”, να παίξουμε και κάνα ποδοσφαιράκι».

Και ξεφυσώντας συμπληρώνει:

«Να φάμε και καμιά τουλούμπα με κανέλα».

